

Een ets uit de begin zeventiger jaren

Constant in Amsterdam

In het Stedelijk Museum hangen recente schilderijen van Constant en tegelijkertijd exposeert de Printshop grafiek en Collection d'Art aquarellen en tekeningen. En dat allemaal in Amsterdam.

Constant is geboren in 1920. Hij hoorde bij de schilders, schrijvers en dichters die vlak na de oorlog jong waren. Toen alles anders moest, had moeten gaan. Die wil tot verandering kwam ook in de kunst tot uitdrukking. De jonge schilders wezen elk formalisme in de kunst af. Kunst was voor hen een spontane, vitale uiting.

In 1948 vormde een aantal van deze kunstenaars de Experimentele Groep en Constant werd hun woordvoerder en schreef de manifesten. Met Deen en Belgische collega's werden er later de Cobra-groep gevormd (Copenhagen-BRA-groep), die tot 1951 nog het centrum

samengewerkt. Zijn opvatting dat kleur een zeer essentieel onderdeel is van de architectonische ruimte leidde in het begin van de jaren 50 tot ruimte-kleur experimenten met architect Aldo van Eyck. Van 1953 tot 1963, wanneer de map litho's *Nieuw Babylon* verschijnt als een neerslag van ruimtelijke experimenten uit de voorgaande jaren, heeft Constant vrijwel geen grafiek gemaakt.

In het begin van de 70er jaren is Constant intensief gaan etsen. Van de 45 etsen die hij in deze periode maakte hangen er 42 op de tentoonstelling. In de etsen komen de motieven uit de voorgaande jaren terug. De ruimtes van het labyrint en de direct weergegeven emoties van de experimentele periode, agressie, liefde, eenzaamheid.

Schilderijen

Voor de schilderijen, geschilderd in de periode 1969-1977 heeft het Stedelijk Museum de zogenaamde „erezaal” ontruimd, waar vroeger de *Breitners* hingen en de laatste jaren de Amerikaanse kleurvlakken. De grote schilderijen van Constant hangen er prachtig. Ze zijn „lekker geschilderd”. Op het eerste gezicht word je overdonderd

wanneer je de zaal binnenkomt. Vooral wanneer je de schilderijen eerder in de galerie gezien hebt (*Collection d'Art*), waar afstand nemen onmogelijk is. Maar bijna op hetzelfde moment knaagt een onbestemd gevoel van wantrouwen aan het mooie schilderwerk.

Ik denk dat het dit is: de schilderijen van Constant zijn in zijn oeuvre overbodig. Ze voegen niets toe. Ook hier ruimtelijke constructies, maar veel geslotener dan in de vroegere tekeningen en etsen. Je krijgt het gevoel dat Constant niet meer in een *Nieuw Babylon* gelooft.

Constant heeft altijd mensen geschilderd. In zijn experimentele tijd waren dat blije mensen, gepijnigde mensen, opstandige mensen. De ruimtelijke constructies van de 50er en 60er jaren waren voor mensen gedacht. *Nieuw Babylon* en de labyrinten waren hersenspinsels van „een spelende mens” die in de zin van het eigen en ander-mans spel geloofde. Voor mijn gevoel is dat geloof er een beetje af. De kapitalistische wereld is een naakte, bikkelharde wereld en bovendien in crisis. Er valt weinig aan te versieren. De labyrinten zijn gesloten ruimten geworden en de mens zit er als een

schabloon in geplakt en slaat zijn tijd dood. Mooi geschilderd, maar uitzichtloos. Alleen in het schilderij „*la massacre*”, de massamoord, uit 1970 (Vietnam!) komt even iets van de oude woede en het protest tegen de zinloze vernietiging van het menselijk leven terug.

Constant zou beter af geweest zijn met een evenwichtige presentatie van een keuze uit de verschillende periodes van zijn artistieke ontwikkeling.

Aquarellen

De aquarellen en tekeningen die *Collection d'Art* exposeert zijn ontstaan in dezelfde periode als de schilderijen. Ze zijn kleiner van formaat, minder pretentius, spontaner en directer. Het menselijk handelen wordt niet zo loodzwaar weergegeven, maar lossener en schetsmatig benaderd.

Tot en met 30 april Printshop, Prinsengracht 845, Amsterdam (open ma. t/m za. 10-13 en 14-17.30 uur).
Tot en met 7 mei Stedelijk Museum, Paulus Potterstr. 13, Amsterdam (open t/m za. 9.30-17 uur, zon. 13-17 uur).
Tot en met 26 april *Collection d'Art*, Keizersgracht 516, Amsterdam (open di. t/m za. 12-1 uur).